

Nezaustavljivi

Igor Vilagoš

**MEDIJSKI MOĆNICI U SVOJA POSLOVNA CARSTVA
VRIJEDNA ČETRDESETAK MILIJARDI DOLARA POKUŠAVAJU
UGRADITI SVE, "OD IGLE DO LOKOMOTIVE", DOK IM JE
NOVINARSTVO PRITOM ZADNJE NA PAMETI**

Medijsko carstvo njemačkog biznismena Lea Kircha dobrano je potreseno, a on osobno više nije u prvoj ligi svjetskih medijskih magova, tih dolarskih milijardera s neopisivim političkim utjecajem i nezajažljivim poslovnim apetitima zbog kojih, unatoč visokim godinama, neumorno skaču s jednog kraja svijeta na drugi ne bi li kupili nove i nove novinske i televizijske kuće.

Kod nekih se, kao što ćemo vidjeti, redoslijed prioriteta u međuvremenu donekle promijenio, pa ih trenutačno, poput Talijana Silvija Berlusconi i Amerikanca Michaela Bloomberga, više zanimaju politika i visoke javne funkcije, a poslovne su apetite privremeno stavili u drugi plan. Barem tako kažu. Ted Turner, slavni osnivač CNN-a, poseban je primjer. On se okrenuo filantropiji i zaštiti okoliša, a njegovo medijsko carstvo danas vode drugi, mlađi.

Kirch - 10 mlrd USD dugova

Najstarijem među globalnim medijskim tajkunima, Kirch, dogodilo se da je, nakon serije loših poslovnih poteza - poput osnivanja digitalne televizije s pretplatom *Premiere TV* i preskupo plaćenih prava na prijenos Svjetskog prvenstva u nogometu i *Formule 1*, jednostavno puknuo čarobni lanac koji ga je držao tolike godine, u kojem su bile fino, ali čvrsto, isprepletene političke, bankarske i poslovne karike. I ostali medijski tajkuni ponekad skupo pogriješe, ali se njihove veze, čini se, još dobro drže.

Tko su oni? Leo Kirch (73), sin njemačkog trgovca vinima, vlasnik *Kirch Gruppe* dužan deset milijardi dolara; Silvio Berlusconi (66), sin bankarskog službenika, talijanski premijer sa 11 milijardi dolara imutka; Rupert Murdoch (70), sin australskog vlasnika novina, danas britanski medijski magnat sa 7,2 milijarde dolara; Ted Turner (63), sin vlasnika kompanije reklamnih panoa, nekad američki medijski kralj, a danas zemljoposjednik sa 7,8 milijardi dolara, te Michael Bloomberg (60), sin računovođe, gradonačelnik New Yorka i bogataš sa 4,5 milijardi dolara.

Bloomberg - zavodnik s lisnicom

Bloomberg i Berlusconi svakako su, trenutačno, najmoćniji među njima. Ta su dvojica najbogatiji ljudi na javnim funkcijama u demokratskom dijelu svijeta. Prvi je za svoj politički položaj platio čak 72 milijuna dolara, koliko je prošle godine potrošio u predizbornoj kampanji za gradonačelnika New Yorka, a zaradi kandidature je iskočio iz Demokratske i uskočio u redove Republikanske stranke. Bloomberg, američki plejboj koji svako malo završi na sudu zbog tužbe neke od zavedenih službenika, svoje je bogatstvo počeo stjecati na Wall Streetu, a okrunio ga je osnivajući *Bloomberg News Service*, kompaniju koja slijeva informacije na stolove financijskih brokera diljem svijeta. Nije stoga čudno da Mikea Bloomberga zovu "kraljem kapitala".

No, otkako radi na drugom najtežem radnom mjestu u Americi, kako novinari opisuju mjesto newyorškog gradonačelnika,

Bloomberg je prešao na javnu plaću te je, formalno, drugima prepustio da vode kompaniju vrijednu deset milijardi dolara, u kojoj on posjeduje trećinu dionica i veliki utjecaj. Time nije izbjegao sumnjama. Sto dana nakon preuzimanja gradonačelničke fotelje, gradsko vijeće ispituje postoji li sukob interesa između njegove javne uloge i privatnog biznisa.

Pod istim je sumnjama i talijanski premijer Berlusconi, ali je pitanje može li se u Italiji bilo što dogoditi moćnom premijeru čak i da se dokaže sukob interesa. On uživa veliku popularnost te se za razmetljiv životni stil već uobičajio termin "berlusconismo".

Berlusconi - Italija je njegova

Berlusconi tvrdi kako od 1994. godine ni telefonski nije kontaktirao svoju medijsku kompaniju *Mediaset*, ali malo tko u to vjeruje, što nimalo ne čudi kad se uzme u obzir da je to čovjek višekratno optuživan (i osuđivan) zbog mita, korupcije, pa i veza s mafijom, i to ne samo u svojoj zemlji. U svakom slučaju, aktualna talijanska vlada zahvaljujući Berlusconi danas kontrolira 90 posto domaćeg televizijskog prostora, odnosno pet od šest glavnih nacionalnih televizijskih mreža! Naime, Berlusconijev *Mediaset* je vlasnik *Cannale 5*, *Italia 1* i *Rete 4*, a nedavno su za direktore dvije javne televizije postavljeni ljudi koji otvoreno podržavaju vladu. Tako je oporbi ostao samo *Rai 3*, pa ona upozorava na sukob interesa Berlusconi kao magnata i Berlusconi kao premijera. Još je lani na to upozorio i Freimut Duve, zadužen u OE-

SS-u za slobodu medija, rekavši kako je u Italiji ugrožena sloboda medija. Naravno, ništa se potom nije dogodilo, u EU političari uporno šute. Bilo bi zanimljivo pratiti reakcije da je kojim slučajem, umjesto najbogatijeg čovjeka Europe, u pitanju neki hrvatski tajkunčić.

Medijski se tajkuni ne bave, jasno, samo uskim pojmom medija i izdavaštva. Oni su se odavno proširili na suradnju s Hollywoodom i prodajom filmskih prava, stvaraju i prodaju razne tv-programe, ulaze u Internet, a bave se i posve drugim, profitabilnim poslovima, poput kupovanja nogometnih klubova. Njihove su međusobne veze razgranate i raznolike. Tako Berlusconi ima udjel u Kirchovoj grupi, a također i britanski magnat Rupert Murdoch. Priča dalje kaže kako je Murdoch, koji silno želi prodrijeti na europsko tržište, svojedobno htio kupiti dio *Mediaseta*, za što je kod tadašnjeg talijanskog premijera Romana Prodiya lobirao sam britanski premijer Tony Blair, ali je Murdoch od posla odustao nakon što je čuo da nije dobrodošao. On je zainteresiran i za preuzimanje njemačkog tržišta, posebno nakon Kirchova kolapsa, ali zasad je još u mirovanju i baca oko na tiražni *Bild*. I Berlusconi ima pojačane apetite prema njemačkom tržištu, ali mu je kancelar Gerhard Schröder poručio neka se drži podalje. Njemački mediji, smisao je poruke, Nijemcima. Dodatni kontekst kaže kako bi bilo u najmanju ruku politički vrlo čudno da premijer jedne zemlje drži medije u drugoj.

Na osobnoj razini, priča je sljedeća: Kirch je Murdocha u nedavnom intervjuu u *Der Spiegelu* opisao kao morskog psa, nakon što je shvatio kako mu ovaj neće pružiti ruku spasa. Biznis je biznis. Ipak, kaže se da su Kirch, Murdoch i Berlusconi "stari, dobri prijatelji", ali koliko to stvarno vrijedi, drugo je pitanje. Prijatelji vjerojatno nisu Murdoch i britanski premijer Tony Blair, pa ipak među njima vlada veća idila nego među spomenutom trojicom. Murdochovi mediji, među kojima su žuti *Sun*, ali i ugledni *Times* i *Sunday Times* te televizijska mreža *Sky*, otvoreno su podržali Laburističku stranku na izborima 1997. i 2001. godine, pridonijevši laburističkoj pobjedi, iako "Kralj Sunce", kako bivši suradnici nazivaju Ruperta Murdocha, ni izbliza ne dijeli laburističke ideološke principe. On je teški konzervativac, borac za funtu i protivnik eura, ali iznad svega, očito, pragmatik.

Murdoch - tiranin opsjednut televizijom

Taj australski biznismen svoje poslovne pipke ima doslovce na svim krajevima svijeta, od Australije i Kine do SAD-a, i nikad ne

Prva liga: Berlusconi, Turner, Murdoch i Bloomberg

miruje. Smatra ga se 39. najbogatijim čovjekom na svijetu, sa značajnim udjelom u *News Corporation* koju je i osnovao. To je jedna od najvećih medijskih korporacija na svijetu, vrijedna 16 milijardi dolara i sa 34.000 zaposlenih, a Murdocha se opisuje kao suvremenog Williama Randolpha Hearsta, američkog medijskog diva s početka 20. stoljeća kojem se pripisuje "izum" žutog novinarstva i filmska inspiracija Orsonu Wellesu za "*Gradanina Kanea*".

No, Murdoch je nadišao Hearsta. Nakon što je kao uragan uletio na Fleet Street, bacio se na televiziju koja mu je postala opsesija, a nije zaboravio ni Internet. Upravo radi na nekoliko milijardi teškog preuzimanju američkog satelitskog sustava *DirecTV*, a želja mu je "progutati" i poneku britansku "zemaljsku" televizijsku kuću, poput *Channel 5* i *ITV Digital*. No, čini se da mu britanski establishment to neće dopustiti, osiguravajući se zakonom o komunikacijama koji ubrzano dopisuju. Njime bi većinskom vlasniku novina u Britaniji bilo onemogućeno da posjeduje i većinske udjele u zemaljskim TV stanicama. Jasno, u Downing Streetu se plaše jačanja Murdochova ionako prevelikog političkog utjecaja.

On je počeo relativno skromno, preuzevši 50-ih godina očeve lokalne novine u gradu Adelaide. Početkom 60-ih je osnovao prve australske nacionalne novine, a krajem istog desetljeća već je bio na putu prema zvijezdama, u Velikoj Britaniji, gdje je preuzeo *News of the World* i *Sun*. Potom je skočio do SAD-a i kupio nekoliko lokalnih novina (među ostalima *New York Post* i *Village Voice*, koje je kasnije prodao), a 1980. osnovao je *News Corporation*. Slijedilo je preuzimanje *Timesa* i *Sunday Timesa* i pokretanje prvog satelitskog televizijskog kanala na svijetu, *Sky*, koji je u međuvremenu postao *British Sky Broadcasting*. Potkraj 80-ih Mur-

doch se već širi na Aziju te je kupio *South China Morning Post*, a početkom 90-ih hongkonški *Star TV*. Ponosni je osnivač američke *Fox Entertainment Group*, a 2000. je kupio *United Television*.

Naravno, sve to nije išlo baš posve glatko, a 1990. je umalo "slomio vrat", kad je isposuđivao novac od čak 140 banaka kako bi financirao projekte *Sky* u Britaniji i *Fox* u Americi. Iako ga resi epitet neumoljivog, a prema uposlenicima tiranski nastrojenog gazde, u svijetu biznisa i politike on ima malo otvorenih neprijatelja. Jedan od njih je Ted Turner, nekad američki medijski mogul, a danas poznatiji kao bivši suprug Jane Fonde i filantrop koji je u nekoliko navrata velikim financijskim injekcijama spašavao UN, te uporno lobira za ukidanje nuklearnog oružja i spas planeta. Turner je Murdocha, koji je osnivanjem *Fox TV-a* ugrozio CNN, svojedobno čak usporedio s Hitlerom!

Turner otišao - CNN ide dalje

Turner je 90-ih svoju kompaniju TBS udružio s *Time Warnerom* te postao potpredsjednik i najveći dioničar te tvrtke (ona je u međuvremenu postala *AOL Time Warner* i smatra se najvećom medijskom kompanijom na svijetu), ali s njenim poslovima Ted Turner danas ima malo veze. Prošle se godine učinilo kako klasični poslovni interes za medije nije posve potisnut pod naletom filantropizma: unatoč velikim teškoćama, taj je američki veleposjednik, s golemim imanjima u Novom Meksiku, Montani, Južnoj Dakoti, Nebraski i Kansasu, kupio rusku nezavisnu televizijsku stanicu NTV. No, ispalo je da se u ruski televizijski posao bacio iz klasičnih Sorosevskih motiva, naime kako bi NTV očuvao što dalje od Putinovih svemoćnih ruku. Barem tako tvrdi. Ako mu je vjerovati, onda je Ted Turner nepovratno izgubljen za stari tajkunski svijet. Čovjek koji priča o ozonskom omotaču, bizonima i pravima žena u Maliju, ima zaista malo zajedničkog s medijskim moćnicima 21. stoljeća koji u svoja poslovna carstva pokušavaju ugraditi sve, "od igle do lokomotive", a novinarstvo im je pritom zadnje na pameti.

Gordana Grigas

Medijski moguli	Bogatstvo u mlrd USD
Berlusconi	11
Turner	7,8
Murdoch	7,2
Bloomberg	4,5